Iustitia Scripta
JOURNAAL – 18 juli 2022

Goed beslagen!

mr. M. Bernardt en A.M Wedts de Swart[1]

Inleiding

Op 14 december 2021 heeft de Hoge Raad[2] een zaak terugverwezen naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Omdat het hof volgens de Hoge Raad *geen nadere vaststellingen [heeft] gedaan met betrekking tot de wijze en het moment waarop de beslaglegging heeft plaatsgevonden, is 's hofs kennelijke oordeel dat die omstandigheden al meebrengen dat sprake was van een 'krachtens de wet gelegd beslag' op die auto (…) ontoereikend gemotiveerd.*

Dit artikel gaat over het onttrekken van goederen aan een 'krachtens de wet' daarop gelegd beslag. Eerst zullen wij de casus schetsen. Vervolgens gaan wij in op wat naar onze mening moet worden verstaan onder "het krachtens de wet gelegd beslag". Verder wordt de blokkerende werking van het beslag behandeld en wij beëindigen dit artikel tenslotte met onze conclusie(s).

1. De casus

Wij schetsen eerst de casus waarin er aangifte is gedaan wegens onttrekking aan beslag.

De deurwaarder arriveert bij een woning (in een appartementencomplex) om beslag op de roerende zaken te leggen. Hij belt bij de woning aan en deelt aan de bewoner mee beslag te komen leggen op de auto alsmede op de inboedel. Hij krijgt toestemming de woning binnen te treden. In de woning ontstaat een vijandige sfeer door een derde persoon die aanwezig is in de woning. De deurwaarder verlaat de woning en gaat vervolgens naar de parkeergarage om de auto in beslag te nemen. Hij ziet daar de auto staan met het juiste kenteken en maakt daarvan een foto. Intussen belt hij, op grond van artikel 444 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv), de hulpofficier van justitie om samen met hem de woning nogmaals binnen te gaan om het beslag op de inboedel te vervolgen. Nadat de deurwaarder klaar is met de beschrijving van de roerende zaken in de woning, gaat de deurwaarder wederom naar de parkeergarage om de auto in bewaring te geven, maar de auto blijkt er niet meer te staan. De deurwaarder doet, op grond van artikel 198 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) vervolgens aangifte wegens onttrekking aan het beslag omdat hij ook de auto in bewaring wilde geven.

De inhoudelijke overwegingen in de strafrechtelijke procedure

De raadsman van de verdachte

De raadsman van verdachte betoogt in hoger beroep dat niet is voldaan aan de formele vereisten voor beslaglegging, nu voorafgaand aan het verdwijnen van de auto van de parkeerplaats geen betekening van een beslagexploot had plaatsgevonden, zodat er van een onttrekking in de zin van artikel 198 Sr geen sprake kan zijn.

Het hof

Het hof sluit zich grotendeels aan bij de overweging van de politierechter in dezen.

Artikel 198 Sr gaat over het onttrekken van goederen aan een 'krachtens de wet' daarop gelegd beslag, hetgeen inhoudt dat voor strafbaarheid op grond van bedoeld artikel sprake moet zijn van een formeel rechtmatig beslag (vgl. ECLI:NL:GHSHE:2003:AF7502). De stelling van de raadsman dat het antwoord op de vraag of beslaglegging in een concreet geval 'krachtens de wet' heeft plaatsgevonden geheel afhankelijk is van het exacte moment waarop op de voet van artikel 440 Rv een beslagexploot is

1 Met dank aan J.D. van Vlastuin, advocaat bij BVD Advocaten voor zijn commentaar op een eerdere versie van dit artikel
2 Hoge Raad 14 dec 2021, ECLI: NL: HR:2021:1878

© 2022 Iustitia Scripta

betekend, geeft naar het oordeel van het hof echter blijk van een te strikte uitleg van het bepaalde in artikel 198 Sr. Dat
artikel zou zijn doel voorbijschieten, wanneer tussen het moment waarop een deurwaarder aan de deur staat om beslag te leggen en de feitelijke betekening van het beslagexploot, de beslaglegging nog (straffeloos) gefrustreerd zou kunnen worden.

De Advocaat Generaal

In de procedure in cassatie is de Advocaat Generaal,[3] (hierna: AG) van mening dat het oordeel van het hof dat het beslagexploot niet hoeft te zijn betekend om sprake te zijn van een krachtens de wet gelegd beslag, van een onjuiste rechtsopvatting getuigt.
Bovendien blijkt uit de bewijsmiddelen niet dat en wanneer het beslagexploot
aan geëxecuteerde is betekend. De bewijsmiddelen zijn daarmee onvoldoende redengevend voor de bewezenverklaring, zodat de eerste klacht van het middel volgens de AG moet
slagen.

De Hoge Raad

De Hoge Raad verwijst de zaak terug naar het hof. Het hof dient nadere vaststellingen te doen met betrekking tot de wijze en het moment waarop de beslaglegging heeft plaatsgevonden.

2. Het beslag op roerende zaken

Bij exploot of bij proces verbaal

Het beslag is gelegd volgens de regels van Rv die van toepassing waren tot 1 oktober 2021 met betrekking tot het beslag op roerende zaken. Destijds werd het beslag gelegd bij exploot.

Met ingang van 1 oktober 2021 wordt het beslag op roerende zaken bij proces verbaal gedaan en niet bij exploot. Volgens de parlementaire geschiedenis moet de wijziging *buiten twijfel* stellen dat de voor exploten geldende vormvoorschriften, zoals het opmaken van een akte en het laten van afschrift daarvan (art. 45 en 46 Rv), geen constitutieve vereisten zijn voor beslag (vgl. *Kamerstukken II* 2018/2019, 35225, 10, p. 1).

Dit brengt mee dat het beslag een feit is op het moment dat de deurwaarder de zaken die hij wil beslaan waarneemt, zodat de beslagene daarover niet meer vrij kan beschikken, nog voor het opmaken van proces-verbaal (*Kamerstukken II* 2018/2019, 35225, 20, p. 29). Deze verduidelijking in de parlementaire geschiedenis zou eigenlijk niet nodig moeten zijn. Wij komen hier later op terug.

Volgens de voorschriften van artikel 443 Rv dient een afschrift van het proces-verbaal van beslag binnen drie dagen na inbeslagneming te worden betekend aan de geëxecuteerde. De termijn van drie dagen is voorgeschreven in belang van de geëxecuteerde[4] , zodat hij zo spoedig mogelijk weet welke zaken onder het beslag vallen. Tussen het beslagmoment van de deurwaarder en de formalisering daarvan door het redigeren van het proces-verbaal van beslag en het betekenen van het proces-verbaal aan de geëxecuteerde, zit dus altijd een termijn.

Het beslagmoment

Het beslagmoment is het moment dat de deurwaarder de roerende zaken ziet en deze (voor zichzelf) kan definiëren. Door (i) het zien van de roerende zaak en (ii) het besluit van de deurwaarder daar beslag op te leggen, is de zaak in beslag genomen. Vervolgens zal de deurwaarder de in beslag genomen zaak zo uitgebreid mogelijk beschrijven in het door hem op te maken proces-verbaal van beslag roerende zaken. In ieder geval zal duidelijk aan de vereisten van artikel 443 Rv lid 1 voldaan moeten worden: “een nauwkeurige beschrijving met opgave van getal, gewicht en maat overeenkomstig de aard van de

3 Parket van de Hoge Raad 2 november 2021, ECLI:NL:PHR:2021:1006
4 MvT Inv, Parl. Gesch. Wijziging Rv e.a. (Inv. 3, 5 en 6), p. 110).

© 2022 Iustitia Scripta

roerende zaak". Het beslagmoment verschilt per roerende zaak indien er meerdere roerende zaken in beslag genomen worden. Voor het vaststellen van beslagmoment maakt het geen verschil of de deze voor of na 1 oktober 2021 heeft plaatsgevonden. De formalisering van het beslag door het opmaken van een exploot of proces-verbaal zal altijd op een later moment plaatsvinden dan het moment waarop de deurwaarder de zaken heeft waargenomen.

Terug in de tijd

De instructie, die op 20 augustus 1531 werd vastgesteld "de instructie van de Hove van Holland, Zeeland en Friesland", wees de rechten en plichten van de deurwaarders aan.[5] Als onderscheidingsteken waren de deurwaarders verplicht bij het uitoefenen van hun ambt een stok in de hand te hebben. Het beslag op roerende zaken werd gelegd door het beslaan (aantikken) van de roerende zaak met deze stok. Door het aantikken van de zaak met de stok, werd het goed door de deurwaarder "beslagen". Hier is ook het woord beslag van afgeleid.

Het letterlijk beslaan van de roerende zaak door het aantikken met de stok is in de loop der tijd vervangen door het waarnemen van de roerende zaak door de deurwaarder. Om te aan te tonen dat de zaak daadwerkelijk door de deurwaarder is waargenomen en beslagen, dient het beslag en het moment daarvan te worden vastgelegd in een ambtelijke akte (exploot/proces-verbaal van beslag)[6] . Deze akte is de schriftelijke weergave van de fysieke ambtshandeling. Als tijdstip van inbeslagname wordt in de akte altijd het tijdstip van de fysieke ambtshandeling genomen omdat dat het tijdstip van het beslagmoment is. Het beslagmoment gaat daarom altijd vooraf aan het opmaken van de betreffende akte.

De advocaat generaal merkt in zijn conclusie op dat bij beslaglegging bij exploot, betekening een constitutief vereiste is en dat bij beslaglegging bij proces-verbaal, de betekening van het proces-verbaal niet constitutief voor het beslag is. Volgens de wetsgeschiedenis is er in 2021 echter niet beoogd om een ander beslagmoment vast te stellen dan in het verleden gold via het aantikken van de in beslag genomen zaken of het waarnemen daarvan. Hoewel de parlementaire geschiedenis het beslagmoment buiten twijfel wilde stellen was dit naar onze mening in het geheel niet noodzakelijk.

Terug naar casus

De deurwaarder heeft de auto in de parkeergarage zien staan en ook het kenteken waargenomen en een foto van deze auto gemaakt. Nu aan alle vereisten is voldaan is het beslag(moment) een voldongen feit. Vervolgens zal deze fysieke handeling en zullen de handelingen in de woning door de deurwaarder worden vastgelegd in een door hem op te maken proces-verbaal. Dat is een schriftelijke weergave van de feitelijke gang van zaken. Zo zal de plek waar de auto stond ten tijde van de beslaglegging vermeld moeten worden, alsook de beslaglegging van de inboedel in het bijzijn van de hulpofficier van justitie met de tijdstip(pen) van binnentreden van de woning[7] .

3. De blokkerende werking bij beslag roerende zaken

Dat het proces-verbaal van beslag (direct wordt gelaten of nadien) wordt betekend is van belang voor de blokkerende werking van het beslag.

In de gevallen dat beslagene geen weet heeft dat een zaak door een deurwaarder in beslag is genomen - bijvoorbeeld de deurwaarder heeft een waardevolle fiets van beslagene ergens aangetroffen maar beslagene is er zelf niet bij - dan ligt er wel het beslag op de zaak maar dat heeft nog geen blokkerende werking. Vanaf het moment dat de beslagene kennis kan hebben dat de zaak door de deurwaarder in beslag is genomen -bijvoorbeeld de deurwaarder deelt mondeling aan beslagene mee dat hij de (specifieke) zaak in beslag heeft genomen of het proces-verbaal van beslag wordt aan hem betekend- heeft het beslag wel blokkerende werking.

---

5 De Nederlandse Gerechtsdeurwaarder, N.J.M. Tijhuis
6 Artikel 156 Rv.
7 Artikel 444, lid 3 Rv jo artikelen 10 en 11 Algemene wet op het binnentreden

© 2022 Iustitia Scripta

De beslagene blijft ten aanzien van het goed, ondanks een daarop gelegd beslag, wel beschikkingsbevoegd, zodat gedurende het beslag verrichte rechtshandelingen, afgezien van het feit dat deze ten opzichte van de beslaglegger mogelijk niet werken, geldig zijn (MvA II Inv, Parl. Gesch. Wijziging Rv e.a. (Inv. 3, 5 en 6), p. 119). Een beslag staat dus overdracht van een beslagen goed aan een derde niet in de weg. De blokkerende werking van het beslag brengt wel mee dat de beslaglegger ook na die overdracht bevoegd blijft zich op het goed te verhalen, ook al maakt dat na de overdracht geen deel meer uit van het vermogen van de schuldenaar.

In bovengenoemde casus werd tussen het beslagmoment en het laten van het beslagexploot, de in beslag genomen auto verplaatst naar een voor de deurwaarder onbekende plek.

In de visie van de AG is het beslag (onder het tot 2021 geldende recht) pas gelegd zodra het beslagexploot is betekend. Er is geen sprake van blokkerende werking voordat het exploot is gelaten, omdat het beslag pas gelegd is na het overhandigen van het exploot. Alle roerende zaken kunnen tot het laten van het exploot verkocht worden omdat het beslag niet gelegd is. In het concrete geval was het beslag volgens de AG weliswaar aangekondigd maar nog niet rechtsgeldig gelegd.

Het hof had eerder het standpunt dat pas sprake is van een 'krachtens de wet' gelegd beslag zodra een beslagexploot is betekend, verworpen omdat dit blijk geeft van een te strikte uitleg van de wet. Volgens het hof zou artikel 198 Sr zijn doel voorbijschieten, wanneer tussen het moment waarop een deurwaarder aan de deur staat om beslag te leggen en de feitelijke betekening van het beslagexploot de beslaglegging nog (straffeloos) gefrustreerd zou kunnen worden.

De blokkerende werking bij andere beslagen

De blokkerende werking bij bijvoorbeeld beslag op onroerende zaken, aandelenbeslag, beslag onder derden en administratief beslag op motorvoertuigen, is betekening van het proces verbaal aan de geëxecuteerde evenmin noodzakelijk om de blokkerende werking in werking te laten treden.

- **Beslag op onroerende zaken, 505 lid 2 Rv**

Indien het beslag op onroerende zaken gelegd wordt, zal dit proces-verbaal van beslag worden ingeschreven. De blokkerende werking treedt in op het moment dat het beslag onroerende is ingeschreven in het daarvoor bestemde register van het Kadaster[8].

De blokkerende werking treedt dus in voordat het beslagexploot aan de beslagene is betekend. Immers, het beslagexploot dient pas binnen drie dagen na inschrijving aan de beslagene te worden betekend[9].

- **Beslag op aandelen in NV/BV**

Aandelen zijn in beslag genomen op het moment dat het beslagexploot aan de vennootschap is betekend[10]. Op dat moment treedt ook de blokkerende werking in.[11] Ook hier treedt de blokkerende werking eerder in dan dat beslagene door de deurwaarder van het beslag in kennis is gesteld. De betekening aan de geëxecuteerde hoeft pas binnen 8 dagen na beslaglegging plaats te vinden[12].

- **Beslag onder derden**

Het beslag is gelegd op het moment het beslagexploot aan de derde is gelaten.[13] Op dat moment treedt ook de blokkerende werking in.[14] Ook hier geldt dat de blokkerende werking eerder in werking treedt

8 Artikel 505, lid 2 Rv
9 Artikel 505, lid 1 Rv
10 Artikel 474c Rv
11 Artikel 474e Rv
12 Artikel 474d Rv

13 Artikel 475, lid 2 Rv
14 Artikel 475h Rv

© 2022 Iustitia Scripta

dan dat geëxecuteerde door de deurwaarder van het beslag in kennis is gesteld. Betekening aan de derde vindt plaats binnen 8 dagen na beslaglegging.[15]

4. Conclusie

Met het hof zijn wij van mening dat de visie van de raadsman van verdachte en het standpunt van de Advocaat Generaal een te formalistische benadering is.

In het beslagexploot wordt geformaliseerd dat het beslag op een eerder moment gelegd is. Dat een krachtens de wet gelegd beslag moet worden vastgelegd in een akte is correct maar als het oordeel van de advocaat-generaal gevolgd zou worden, moet er voor elke roerende zaak die in beslag wordt genomen direct een exploot worden gelaten zodat deze roerende zaak niet vervreemd of onttrokken kan worden aan beslag. Dit is een onwenselijke situatie en dan nog sluit die werkwijze niet uit dat er zaken tussen het beslagmoment en het laten van het beslagexploot zaken zullen worden verplaatst/onttrokken. De enige manier om dit te voorkomen, is om ervan uit te gaan dat het beslag rechtsgeldig is gelegd op het moment van waarneming door de deurwaarder. Dat moment wordt ook in het proces-verbaal van beslag als beslagmoment aangewezen en het sluit aan bij het historische moment waarop de in beslag genomen zaken werden aangetikt.

De zienswijze van de advocaat-generaal inzake het moment dat de blokkerende werking bij beslag roerende zaken in werking treedt, is ons inziens historisch gezien niet juist

15 Artikel 475i Rv

© 2022 Iustitia Scripta